

- Lewis-Beck, M (1986): Comparative Economic Voting: Britain, France, Germany and Italy, *American Journal of Political Science* 1986:2.
- Lindbeck, A (1975): Konjunkturer, politik och utlandsberoende. *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvartals-tidskrift* 1975:2.
- Ljungberg, B (1986): Välfärdsstatens politiska ekonomi, *Bokbox* 1986:1.
- Lybeck, J A (1983a): Finns det en politisk konjunkturcykel i Sverige? *Ekonomisk Debatt* 1983:5.
- Lybeck, J A (1983b): *A Simultaneous Model of Politico-Economic Interaction in Sweden*, Paper presenterat på Public Choice Society's möte, Hanstholm 1983.
- Lybeck, J A (1985): A Simultaneous Model of Politico-Economic Interaction in Sweden, 1970–82, *European Journal of Political Research* 1985:2.
- Madsen, HJ (1980): Electoral Outcomes and Macro-Economic Policies: The Scandinavian Cases. I Whiteley, P (red): *Models of Political Economy*. SAGE, Beverly Hills/London 1980.
- McLean, I (1986): Some Recent Work in Public Choice, *British Journal of Political Science* 1986:3.
- Mueller, D (1976): Public Choice: A Survey, *Journal of Economic Literature* 1976:1.
- Mueller, D (1979): *Public Choice*. Cambridge University Press, Cambridge 1979.
- Rydé, K (1950): Ekonomi och politik: Konjunkturer och allmänna val till riksdagens andra kammare 1896–1948, *Statsvetenskaplig tidskrift* 1950:4.
- Schmidt, MG (1983): The Welfare State and the Economy in Periods of Economic Crisis: A Comparative Study of Twenty-three OECD Nations, *European Journal of Political Research* 1983:1.
- Schmidt, MG (1984): The Politics of Unemployment: Rates of Unemployment and Labour Market Policy, *West European Politics* 1984:3.
- Sigelman, L (1983): Mass Political Support in Sweden: Retesting a Political-Economic Model, *Scandinavian Political Studies* 1983:4.
- Tingsten, H (1946): Ekonomi och politik, recension av Åkerman, J: Ekonomiskt skeende och politiska förändringar, *Dagens Nyheter* 1946-05-10.
- Tullock, G (1982): *Den politiska marknaden*. Timbro samhällsdebatt, Stockholm 1982.
- Whiteley, P (1978): Public Choice: A Dissenting View. I Buchanan et al: *The Economics of Politics*. IEA, London 1978.
- Whiteley, P (1984): Inflation, Unemployment and Government Popularity – Dynamic Models for the United States, Britain and West Germany, *Electoral Studies* 1984:1.
- Åkerman, J (1946): *Ekonomiskt skeende och Politiska förändringar. Samhällsvetenskapliga studier 1*. CWK Gleerup, Lund 1946.

Amerikanska mellanval: slutet på historien

1. Inledning

Inför Ronald Reagans tredje val, sedan han 1980 i en jordskresseger valdes till USA:s president, kunde man konstatera att ingen innehavare av Vita Huset i modern tid åtnjutit en sådan popularitet. Hans opinionssiffror har konsekvent varit synnerligen goda. Amerikanerna syntes allmänt uppskatta den äldre herre som föreföll att bli endast den andre president efter kriget som kunnat sitta två perioder ut. Den förste var Eisenhower vilket nu uppammat många att söka likheter mellan de två. Likheterna är förstas påfallande i vissa avseenden: Eisenhower var före Reagan den äldste i Vita Huset, båda framträdde som gemytliga äldre herrar som utan att ta sitt ämbete alltför allvarligt, ändå med värdighet och vänlighet styrde landet. Båda kan säkert i den typologi som David Barber på sin tid redovisade i sin klassiska *The Presidential Character* (1972) inrangeras som passivt-positiva. De tycktes ha ett naturligt förhållande till makten och presidentämbetet, och inte som tex Richard Nixon och Jimmy Carter försöka vara högaktiva men ändå på något sätt inte föreföll trivas i rollen; denna typ av politiker kallar Barber aktivt-negativa.

Men det finns förstas också skillnader mellan de båda. Eisenhower var krigshjälten, vars skenbara lättja enligt många senare forskare dolde ett gott intellekt och viljestyrka bakom det fryntliga och något ovanpåflytande yttre. Eisenhower hade inte för inte utsetts att leda historiens hittills största invasionsföretag och varit NATO:s förste överbefälhavare. Ronald Reagans bakgrund var en annan och hans skicklighet har framför allt lyst igenom i hans vidunderliga förmåga att kommunicera med sina landsmän på ett språk som de förstår och känner sig hemma med. Reagan föreföll ha löst konservatismens eviga dilemma: hur skall man övertyga väljarna att stödja ens sak när man i grunden har en så pessimistisk syn på världen och dess problem? Reagan svarade med ett vänligt leende på läpparna att bara han fick deras röst skulle allt bli bra: man borde återvända till lyckligare tider med mindre statsingripanden, lägre skatter, mera helgd åt familjen m m. Efter Watergate och upplevelsen med den flitige byråkraten i Vita Huset, Jimmy Carter, gisslandramat i Teheran m m var Reagans budskap klart och lugnade.

Genom sin förmåga att ständigt kunna överföra sitt eget självförtroende till sina landsmän och genom dels en resolut utrikes- och försvarspolitik, dels en viss tur med den ekonomiska utvecklingen – möjligen, fast det är omdebatterat – understödd av en rätt radikal utbudsekonomisk politik, kunde Reagan länge behålla sin popularitetssiffror. Den kritik som kunde riktas mot honom fastnade inte, han blev den sk teflonpresidenten och kunde distansera sig från den politiska processens avvisi-

dor: om något gick bra var det hans förtjänst, gick det dåligt var det någon annans fel.

Men nu mot slutet av 1986 är Reagans position inte längre lika god. Mellanvalet gick inte särskilt bra, i vissa avseenden to m dåligt och kort därefter började den otroliga historien om vapenaffärerna med Iran att läcka ut. Oavsett vad Reagan vetat eller inte vetat påverkar det hans förhållande till allmänheten. Visste han om vad som pågick har han begått en besvärande faute. Visste han det inte har han såväl valt fel medarbetare som låtit sin administration löpa med alltför lösa tyglar. Det finns skäl att något återkomma till Iran-affären längre fram.

II. Valkampanjen

Som bl a påpekats av Elizabeth Drew i hennes krönika i *New Yorker* efter valet (den 16 november) hade valkampanjen 1986 intet enhetligt tema. De växande ekonomiska problem som budgetunderskottet innebär diskuterades mindre än vad som hade varit naturligt. Men ingen vet egentligen hur man skall lösa det. Ja, kanske vet man det, men ingen vågar säga det. När Walter Mondale i valkampanjen 1984 talade om att höjda skatter kanske skulle bli nödvändiga var detta ett uttryck för sunt förnuft men givetvis politiskt omöjligt. Reagan har envist vägrat att diskutera skattehöjningar. I hans filosofi ingick inte att detta kunde förekomma. Man skulle på utbudsekonomiskt manér spara sig ur krisen och därmed genom sänkta skatter få höjda statsinkomster. Men när den ekonomiska verkligheten inte motsvarat dessa förhoppningar, har man ändå tvekat gå vidare med inkomstförstärkningar. På den federala amerikanska budgeten kan man inte spara alltför mycket, den består till ungefär lika delar av försvarsutgifter, sk entitlements, dvs socialförsäkringar och liknande samt till en sista tredjedel av diverse andra utgifter för stöd till utbildning, transportväsen, jordbruket etc. Det är på denna sista tredjedel man kan spara. Men det är också där som enskilda stater berörs och Reagans anhängare kan komma att råka ut för besvärligheter.

Den ekonomiska politiken har således inte diskuterats särskilt ingående, inte ens Reagans också internationellt omtalade skattereform. Inte heller har man talat om Reagans utrikes- eller försvarspolitik, ty den har i det stora hela varit populär i motsats till den som fördes av Jimmy Carter och som ansågs undfallande och inte tillräckligt kraftfull. Trots denna avsaknad av egentliga huvudämnen för kampanjen ägande presidenten den en betydande uppmärksamhet. Det är inte vanligt, kanske kan sägas vara rent av mot traditionen att presidenten särskilt i det sista mellanvalet under en tvåperioderspresidentur "blandat sig i" inrikespolitiken så som Reagan faktiskt gjort. Det skulle enligt den traditionella synen kunna påverka hans ställning ovan partipolitiken.

Men 1986 hade Reagan goda skäl att blanda sig in i kampanjen. Ty i vad främst gällde bataljen om senatsmajoriteten, där ju republikanerna sedan 1980 haft ett flertal, hade Reagan anledning att intervensera. Många av de republikaner som valts 1980 på hans sk rockskört stod 1986 inför omval. Av de 34 senatsplatserna som var uppe för omval innehades 22 av republikaner och således bara 12 av demokrater. Ett lyckosamt utfall för demokraterna skulle innebära en förändring av majoritetsförhållandena i senaten och medföra att presidenten, som faktiskt varit fallet under tidigare republikanska presidenturer – utom Eisenhowers första två år – fått regera med båda kamrarna emot sig.

Visserligen har dessa partiförhållanden mindre betydelse i USA än i europeiska parlamentariska system, men det underlättar i alla händelser inte för en president om båda kamrarna tillhör oppositionen.

Men presidentens flitiga deltagande – han besökte trots bl a förberedelserna för förtoppmötet i Reykjavik 16 delstater – hjälpte inte. Valen i delstaterna synes i första hand ha rört mera lokala eller rent av personliga aspekter. Väljarna valde helt enkelt – som den redan återopade Elizabeth Drew framhöll i sin krönika – den som de upplevde som bäst av två möjliga kandidater. Åtskilliga av de som 1980 valdes in med Reagan kanske inte har tillhört senatens större namn. Nu när inte Reagans namn automatiskt drar in folk har de bedömts efter sina egna kvalifikationer.

Valdeltagandet blev kanske som en följd av avsaknaden av nationella frågor att diskutera mycket lågt, även för amerikanska förhållanden. Siffran 37.2 procent är för Europa nästan alarmerande. Det är det lägsta valdeltagandet sedan 1942 och det tredje lägsta under detta århundrade. Även om valdeltagande traditionellt varit lågt i de sk mellanvalen borde detta vara en anledning till reflektion i Washington. Den traditionella inställningen i USA har ju alltid varit att de som vill rösta gör det; särskilda ansträngningar för att öka deltagandet har mötts med misstro framför allt på konservativt håll.

III. Resultatet

De mest anmärkningsvärda förändringarna i 1986 års mellanval hänför sig alltså som redan antytt till senaten. En republikansk majoritet på 53–47 förbyts alltså från årsskiftet till en demokratisk med 55–45. Visserligen är det sant att många av de nya namnen i senaten valts med knappa marginaler. Men likafullt innebär majoriteten en injektion för det demokratiska partiet som under Reagans första sex år så påtagligt saknat såväl effektiv ledning som frågor att driva mot den svårangripbare presidenten. Huruvida det demokratiska partiet nu har en sådan effektiv ledning eller ej återstår förstås att se. Men Reagan har förvandlats till lovligt byte. Hans position är

försvagad.

Bortsett från de åtta vinsterna i senaten och från att en enda plats där en tidigare demokratisk senatsplats gick till republikanerna i Missouri (efter Thomas Eagleton som avgick frivilligt) kan demokraterna glädja sig åt att ha gjort något slags comeback i södra USA. Det hävdades länge att Reagan nu gjort ett definitivt genombrott i sydstaterna. Men valresultatet tyder inte på det. Inte nog med att flera republikanska nykomlingar av 1980 års modell försvunnit. Många av de nya demokraterna är förvånansvärt liberala. Såväl Georgia, Alabama, Louisiana, Nord-Carolina som Florida får nya demokratiska senatorer av mera modern färg än de traditionella. Den säkerligen mest namnkunnige är förre presidenten för Duke University i delstaten Nord-Carolina, förre guvernören och presidentkandidaten Terry Stanford, som trots sin ålder (70) sannolikt kommer att låta tala om sig i senaten. Till de republikaner som förlorade hörde den urkonservative förre Vietnamfångnen Jeremiah Denton från Alabama såväl som Mack Mattingly från Georgia. Det kan antas att de svarta rösterna haft stor betydelse i dessa senatsval.

Också i de republikanska traditionella fästena i Melanvästern gick det illa för republikanerna. Det hänger säkert delvis samman med den jordbrukspolitik som Reagan fört som som tvingat många lantbrukare från deras gårdar: höga räntor och nedskurna subventioner har haft en kraftig effekt på näringen i denna del av USA. I både Syd- och Norddakota förlorade de sittande republikanska senatorerna av detta skäl. Litet längre västerut lyckades demokraterna behålla den plats i Colorado som den sittande senatorn Gary Hart nu lämnade för att föra sin presidentkampanj på heltid. I Nevada misslyckades den sittande Paul Laxalt, Reagans specielle vän, att få sin kandidat vald. Laxalt valde att avgå själv, troligen för att, också han, förbereda en eventuell kampanj för 1988; han ersätts av den förre ledamoten i representanthuset Harry Reid. Och i Californien slutligen lyckades den mycket liberala Alan Cranston, mot alla odds, behålla sin plats trots att Reagan själv gjorde tre framträdanden för sin kandidat Ed Zschau.

Den kanske mest uppmärksammade kampanjen fördes i Maryland, där den välkända och stridsglada representanthusledamoten Barbara Mikulski lätt slog Reagans tidigare medarbetare i Vita Huset Linda Chavez, fö den enda senatskampanj där två kvinnor möttes. Platsen i Maryland har tidigare i många år innehaft av den säkerligen mest liberala republikanen i senaten, Charles Mathias, som nu valde att avgå frivilligt.

Republikanerna kunde glädja sig åt lätta omval för Alphonse D'Amato i New York och Arlen Specter i Pennsylvania samt åt att Missouris populära tidigare guvernör Christopher Bond nu ersätter den liberala demokraten Thomas Eagleton som avgår frivilligt.

Om demokraterna hade stora framgångar i vad avser senatsvalen kan detsamma knappast sägas om valen till representanthuset eller guvernörsresidensen. I det förra förlorade republikanerna endast fem platser. Det är den lägsta siffran på sextio år. Oppositionen brukar, särskilt under en presidents sjätte år, vinna åtskilligt i dessa val. Visserligen hade demokraterna en majoritet där förut på 71 platser, men den hade nog förväntats öka med mera än fem platser. Det kan dock noteras att under de sex åren med Reagan och två presidentiella storsegrar har partiet inte lyckats vinna mera än 20 platser, jämfört med tiden före 1980 års val 157 mot 177 idag. Styrkeförhållandet efter valet blir 258–177 till demokraternas förmån. Det ger förstas näring åt talet om en permanent demokratisk majoritet i huset.

Valen till representanthuset ådrar sig i allmänhet mycket mindre uppmärksamhet än senatsvalen. Det beror givetvis inte på att huset skulle ha mindre makt, men på att de sitter bara två år mellan varje val och är så många flera. De enda valkampanjer som tilldrog sig nationellt intresse var de där klanen Kennedy var inblandad. Den legendariske majoritetsledaren och talmannen i huset Thomas O'Neill, en klassisk irländsk liberal från Massachusetts, som frivilligt lämnar sin plats vid 74 års ålder ersätts av Robert Kennedys son Joseph II, som vann med jordskredssiffrorna 72 procent mot 28. Det skedde i en traditionellt mycket liberal delstat där namnet Kennedy fortfarande drar. Men Joseph Kennedys syster Kathleen fick stryka på foten i ett val i Virginia till huset. Ny majoritetsledare och talman blir fö James Wright från Texas.

I valen till guvernörsresidensen gjorde republikanerna stora framsteg. Ett tidigare republikanskt underläge på 16 mot 34 har nu bytts till ett knappt överläge för demokraterna på 26–24. Detta visar ånyo att de amerikanska väljarna är mycket för att som det heter "split the ticket". Så t ex regeras nu de tre största staterna Californien, Texas och Florida av republikaner. I sydstaterna vann man residensen i såväl Alabama som Syd-Carolina, i Alabamas fall för första gången sedan den så kallade rekonstruktionsperioden efter inbördeskriget.

Att resultaten kunde bli så pass lyckosamma för republikanerna hänger nog åtminstone delvis samman med att det var 27 demokratiska platser av de 36 som var uppe till omval.

Bilden av valen till de olika delstatslegislaturerna kan sammanfattas som följer. Demokraterna vann 179 platser i de 50 delstaterna, en tämligen modest ökning. Den befäster emellertid den demokratiska dominansen i dessa legislaturer. Detta parti kontrollerar nu båda husen i 28 stater mot 26 före valen, republikanerna 10 mot 11 före. Antalet stater där majoriteten är olika i de två husen är 11 mot 12 före (Nebraska har som enda stat endast en kammare).

Sammantaget uppvisar således valet 1985 en mycket splittrad bild: stora demokratiska framgångar i senatsvalen, snarast uppseendeväckande små sådana i valen till huset och stora republikanska framgångar i valen till posterna som delstatsguvernörer. Väljarna, dvs de som i ett påfallande lågt valdeltagande brytt sig om att rösta, ägnar sig mycket åt "ticket-splitting" och röstar ogenerat på olika partier för olika nationella eller lokala poster. Detta kan tyda både på att man vill ha bort de som suttit ett antal år och ersätta dem med nya ansikten och på att väljarna gör en enkel kalkyl av vem som är bäst, oavsett parti. I avsaknad av övergripande nationella diskussionsämnen – sådana finns visserligen men kom av olika skäl inte upp till behandling – blir personligheterna av stor vikt. Många av de republikanska senatorer som valdes 1980 var kanske inte, som nämnts, bland senatens främsta medlemmar. På samma sätt har många delstater regerats av tydligen som rätt ineffektiva betraktade demokrater. Så: ut med dem.

Intresset är att notera att de överlägsna ekonomiska resurser som republikanerna genom alla sina sk politiska aktionskommittéer, PAC:s, spenderat ofta inte fått något stort genomslag. Det är klart att finansieringen av den politiska verksamheten i USA förblir ett problem och att samband mellan det finansiella stödet för en viss kandidat och hans sakpolitiska positioner måste sägas existera i många fall, i alla händelser innan en politiker skapat sig sin egen "valkrets". Men det är inte svårt att finna demokrater som trots att de spenderat endast hälften av den summa motståndaren haft till sitt förfogande ändå vunnit. De personliga intrycken spelar som alla valundersökningar i USA visat ofta en avgörande roll.

IV. Valet, Iran-affären och utsikterna för 1988

Det är klart att även om det nästan varit regel under efterkrigstiden snarare än undantag att presidenten och hela kongressen varit av olika partifärg, Reagan haft stor nytta av den majoritet som republikanerna haft i senaten under perioden 1980–86. De olika majoritetsförhållandena i kongressens båda kamrar har medfört att presidenten har kunnat spela ut dem mot varandra, att de sammanjämningsprocedurer som följer när husen fattar sinsemellan olika beslut ur Vita Husets synvinkel varit lättare än de annars skulle vara. Även om senatorerna, i vart fall de som valts före den Reaganska eran, är ganska självständiga, kan deras partikamrat i Vita Huset, om de vrenskas alltför mycket, ställa till med mycket förtret för dem.

För demokraterna innebär den nya ledningen i senaten, som för övrigt kommer att utövas av samme Robert Byrd från West Virginia som redan före 1981 var majoritetsledare, att innebära mera exponering och mindre för republikanerna. Det innebär också kontroll över den i

amerikansk politik så centrala förhörmekanismen, dvs möjligheten att anställa utskottsförhör om allehanda ting som kan vara besvärande för administrationen. Men exponeringen ställer givetvis också en hel del krav på att demokraterna skall komma fram med några politiska alternativ i de frågor som förefaller så svårlösliga och som man samtidigt sorgfälligt undvikit att på allvar diskutera: budgetunderskottet, utrikeshandeln, rustningskontrollen, "contras", jordbruks- och miljöfrågorna. Hittills har demokraterna lika litet som republikanerna anslagit någon ton för hur dessa frågor skall tacklas. Budgetunderskottet kan som sagt ovan endast lösas med inkomstförstärkningar, något som man knappast vill ta i före ett presidentval. Demokraterna har visserligen i valkampanjen anslagit mera protektionistiska tongångar men det är osäkert om de väl i sadeln kommer att driva samma politik. Ty det är visserligen sant att många industrier i USA är i starkt behov av strukturella förändringar och därför ropar på högre tullskydd. Men de som förespråkat en sådan skyddspolitik måste också tänka på att konsumenterna kan reagera eftersom tullarna i allmänhet leder till prishöjningar och därmed högre inflationstakt.

När det gäller rustningskontrollfrågorna har ju presidenten hittills haft en rätt "free ride". Demokraterna har i allmänhet upplevt att Reagans utrikes- och säkerhetspolitik varit populär och att han ändå hanterat toppmöten med Gorbatsjov väl. Nu är det emellertid ganska tydligt att vi efter Reykjavik hamnat i en återvändsgränd. Förslagen från Island sägs ligga på bordet. Men dels har det rått viss osäkerhet om vad man där kommit överens om – främst när det gäller om man talat om att avskaffa alla kärnvapen eller bara interkontinentala missiler – dels ligger det sk stjärnornas krig-projektet alltjämt i vägen för någon överenskommelse mellan de båda supermakterna.

Av uppenbara skäl kommer frågan om ekonomiskt stöd till "contras" att ånyo bli föremål för debatt när de 100 miljoner dollar som beviljades förra sommaren är slut.

Jordbrukskrisen och miljöfrågorna pockar på lösningar som med naturnödvändighet måste involvera federala pengar. Men det skulle ju öka budgetunderskottet, så vad göra?

Inte nog med att presidenten och kongressen nu efter valet ställs inför dessa svåra frågekomplex, som skulle gjort Reagans två sista år som president till några ganska besvärliga sådana. Därtill kommer alltså att det endast några veckor efter valet läckte ut att USA i hemlighet försett Iran med vapen. Huruvida denna trafik som i alla händelser pågått något eller ett par år, ägt rum med presidentens goda minne eller ej är ännu obekant. Klart är att den för operationerna ansvarige i nationella säker-

hetsrådet fått avgå liksom hans chef, Reagans säkerhetspolitiska rådgivare John Poindexter; den nyutnämnda säkerhetspolitiska rådgivaren Frank Carlucci, förutvarande ambassadör i Portugal, biträdande chef för CIA, biträdande försvarsminister m m har för säkerhets skull ersatt en stor del av staben i rådets kansli.

Vissa vapenleveranser har alltså med Vita Husets goda minne och med hjälp av israeliska vapenhandlare och andra internationella mellanhänder ägt rum till det Iran som USA tid efter annan utpekat som ansvarigt för olika terroristdåd och som USA alltsedan Khomeinys maktövertagande 1979 haft så usla förbindelser med. Även om syftet sägs ha varit att täcka in sig inför ett eventuellt maktskifte efter Khomeiny är leveranserna tydligen inte i enlighet med lagen. Inte heller har det blivit lättare att hantera efter det att det blivit bekant att vinsten från vapenförsäljningarna till Iran gått delvis till att hjälpa "contras" i Nicaragua via hemliga bankkonton i Schweiz etc. Så långt rör man sig med relativt säker faktabakgrund. Men det har också cirkulerat uppgifter om att pengar använts för att bistå sådana kandidater i valen som understött biståndet till "contras" och till att bekämpa sådana som motsatt sig det.

Den stora frågan är nu i vad mån Reagan vetat om det hela eller om han inte gjort det. På sitt sätt är båda möjligheterna lika besvärande för honom. Om han vetat om och rent av godkänt företaget har han gått bakom ryggen inte bara på kongressen utan också på stora delar av den ansvariga administrationen. Såväl utrikesminister Shultz som CIA-chefen William Casey har förnekat allt ansvar, Shultz endast medgett att frågan varit på tal men att han motsatt sig det hela. Att det skulle ha satts i verket var honom obekant.

Historien är också pinsam om Reagan varit ovetande om projektet. Ty då kastar detta ett ofördelaktigt ljus över hela hans tidigare beundrade, litet avslappnade ledarstil. Han har delegerat så mycket att hans medarbetare kunnat ta sådana remarkabla initiativ utan att ens informera honom? Då har han ändå brustit i det ansvar han bort utöva. I alla händelser har han i en del fall – som den tydligen mycket äventyrlige översten North – haft en del medarbetare som visat grava omdömesbrister.

Det är givetvis klart att demokraterna har all anledning att gräva i denna fråga och utnyttja den politiskt. Den innebär en gratischans för dem att sätta åt administrationen och med den implicit andra tänkbara republikanska administrationer, i alla händelser under ledning av ex vicepresidenten Bush. Republikanerna har också all anledning att söka tvätta av sig stämpeln som annars kan kasta en skugga över dem inför nästa val. Sanningen lär nog komma fram.

Försvagad av valnederlaget och Iranaffären kommer den snart 76-åriga Ronald Reagan säkert att få det mera

arbetsamt under sina sista år i Vita Huset än under de tidigare sex. Han har rest sig förr, efter diverse mindre motgångar. Hans grundläggande personliga popularitet kan säkerligen bestå, men frågetecknen kring hans politiska kurs kan bli allt mera tydliga ju närmare 1988 års presidentval man kommer.

Ty ju närmare 1988 man kommer desto mer vill hans partivänner se om sina hus. Faktum är att man inte sedan 1968 står inför ett presidentval där båda kandidaterna måste vara sås nya och inte kan återropa ämbetet som merit. De ledande republikanska kandidaterna ha således varit vicepresidenten Bush, den tidigare majoritetsledaren i senaten Howard Baker som 1984 lämnade sin plats för att på heltid ägna sig åt 1988 års val och Robert Dole från Kansas samt kongressledamoten Jack Kemp från New York, en av nyhögerns ivrigaste och mångåriga förkämpar. Bush' position har knappast förstärkts av vad som hänt med Iran och "contras". Visserligen har Bush som vicepresident haft ett försteg framför andra kandidater, men han har aldrig riktigt ansetts som en vinnartyp och utan egen fast linje. Däremot har Dole under sina år som majoritetsledare sedan 1985 skaffat sig en stark position som tänkbart alternativ. Hans från särskilt 1976 års valkampanj ådagalagda verbala giftighet har med åren dämpats något och han ligger nu hack i häl efter Bush när det gäller vilka som anses vara möjliga republikanska kandidater. Jack Kemps position hänger främst på att han anser sig vara och nog allmänt anses vara en uttolkare av den rätta Reaganska läran framför allt på det ekonomiska fältet och att han åtminstone tidigare haft en så stark hemmabas i staten New York; denna har dock på senare tid börjat försvagas något. Baker ligger nu visserligen något före Kemp men efter Dole i opinionssiffrorna; men Baker saknar sannolikt en tydlig profil.

På den demokratiska sidan är det främst två namn som nu nämns som tänkbara presidentkandidater, nämligen Gary Hart som ju var aspirant redan 1984 och nu således lämnat sin senatsplats för att på heltid ägna sig åt valet, och New Yorks guvernör Mario Cuomo som i år återvaldes med stor majoritet. Övriga demokratiska namn som nämns i opinionsundersökningarna är Jesse Jackson, som självfallet har starkt stöd hos de svarta, senatorerna Sam Nunn från Georgia, som nu blir ordförande i senatens försvarsutskott och Joseph Biden som tar över justitietsutskottet samt representanthusledamoten Richard Gephardt från Missouri. Härtill kommer förstås som alltid Ted Kennedy, som nu tar över arbetsmarknadsutskottet i senaten.

De närmaste två åren i amerikansk politik kommer att bli intressanta. Slutet på den Reaganska historien närmar sig obönhörligt och oavsett resultatet av undersökningar av Iran-affären kommer detta att märkas. De

84 Översikter och meddelanden

båda partierna lägger sig i läge för nästa presidentval som med dagens utkikspunkt förefaller bli en öppen historia, desto mera som ingen av kandidaterna har en så klar position att han kan utgå från att bli nominerad, ännu mindre vald. Fältet kan vara öppet för svarta hästar.

December 1986
Mats Bergquist